

mine Lænker et saa sikkert Varsel om, at denne Sag vil blive trukken i Langdrag, at jeg mener, at der dert indeholdes den stærkeste Opfordring for det ærede Thing til at tage Sagen i sin Haand; thi jeg føler mig forvisset om, at, saafremt der ikke snart bliver indført Frihandel paa Færverne, da vil man maaskee berebe dem en total Undergang. Vel havde de Udtryk i Placaten af 1796, at Monopolhandelen skal vedblive „indtil videre“, bragt Resolutteringen til atter og atter at tage Sagen under Overveielse, men disse Udtryk ere imidlertid, hvilket ogsaa blev antydet ved Forhandlingerne iafte, saa elaskke, at de dog ikke have medført noget endeligt Resultat. Men, som sagt, jeg troer det er paa den høie Tid, at Færingerne faae en Frihandel, thi de snævert affrukne Grændser under Monopolhandelen have fløvet deres Virksomhed; de i den senere Tid trykkende Handelstaxer have udsuget Færingerne til Marv og Been, og Monopolhandelens trykkende Lænker have været et meget godt Mittel til at hindre Færingernes Udvikling saavel i aandelig som i materiel Henseende. Derfor haaber jeg, at vi ville bryde disse Lænker, og at der vil være Anledning til at tage dette Lovforslag under Behandling, hvilket jeg med disse saa Drd skal anbefale det ærede Thing.

Formanden: Forslaget vil blive henlagt i Læseværelset, og Spørgsmaalet om dets Fremme sat paa Dagsordenen for et følgende Møde.

Vi gaae dernæst over til det tredie Nummer paa Dagsordenen, nemlig Spørgsmaal om Fremme af Forslag til Lov om Sogneforstanderstabernes og Amtsrådernes Sammensætning og Valg. Forslaget har været henlagt i Læseværelset. (Ophold.) Da der ikke reiser sig nogen Stemme mod Forslagets Fremme, antager jeg dette billigt uden Affstemning. Forslaget vil nu blive trykt, og Spørgsmaalet om dets Behandlingsmaade vil blive sat paa Dagsordenen for et følgende Møde.

Efter Dagsordenen gif man derpaa over til 1ste Behandling af Forslag til Lov, hvorved Skolelærernes Under-

visningsfrihed høvdes og bestemmes (Forslaget findes i Anhang Sp. 261).

Safs: Det er almindelig bekjendt, at her i vort Fædreland i over en Menneftaalder er virket Meget for Skolesagen og foretaget Meget for at fremme Almueundervisningen og Oplysningen mellem Folk, og det er vistnok alt sammen steet i en meget god Mening, men, naar man spørger om Frugterne deraf, da ere de temmelig usynlige; thi vel er det muligt, at en deel af Almuen maaskee kan skrive en Smule bedre og regne en Smule mere end tidligere, men de fleste af dem glemme det dog strax efter, ligesom de for en stor Deel glemme, hvad de ellers have lært i Skolen, og dette synes ikke at tyde paa nogen Fremgang. Feilgreb maa der da være begaaet, og disse Feilgreb have vist deres Oprindelse fra forskjellige Sider. Enhver kjender det store Feilgreb, som blev begaaet ved den indbyrdes Undervisningsbefalede Indspørelse overalt i Skolerne; dette er almindeligt bekjendt; jeg nævner det kun som et Exempel. Dernæst er der efter min uroffelige Formening, begaaet et Feilgreb ved, at man har søgt at indskrænke Læreren personlige Virksomhed saameget som muligt og sat saa snævre Strænker, som det vel er muligt for den, og navnlig indskrænket ham til nogle enkelte bestemte Bøger, som man kaldte autoriserede Bøger, og jeg behøver blot i den Henseende at nævne Valles Lærebog, som har været og endnu bliver haandhævet som en saadan autoriseret Bog, at den endog bliver sat over alle andre, ja endogsaa, især for kort siden, af dem, som havde Opsynet med Skolevæsenet, Directionen og Præsterne, blev sat langt høiere end Kirkens egne, meest bekjendte Skrifter eller symbolfste Bøger. Det blev næsten anseet som en Salighedsfag at kunne denne fra Begyndelsen til Enden paa Ramse, og mangen en Mand paa Landet vil endnu mindes med Gru, hvad han har døiet med at faae den tillivs. Denne Autorisation af nogle enkelte Bøger skriver sig nok ikke fra nogen bestemt Lov men fra Cancellieskrivelser; efterhaanden bleve ogsaa andre Bøger, f. Ex. den evangelist-christelige Psalmebog, ja endog en eller anden Læsebog, anseet som autoriseret, alt efter Directionens eller Overbestyrelsens Skjøn,